

Nr 601

Av herr von Friesen m. fl., om en plan för undersökning av orsakerna till den stigande ungdomsbrottsligheten.

Brottsligheten i Sverige har under senare tid ådragit sig en stor uppmärksamhet. Detta har sin bakgrund i stegringen av antalet brott, i grovheten av vissa brottsliga yttringar och kanske framför allt i frekvensen av brott i de yngre årsklasserna. I fråga om de botemedel, som bör tillgripas mot dessa ogynnsamma förändringar, företer åskådningarna hos medborgarna starka motsättningar: några menar att de senare årens strafflagstiftning och den därpå grundade lagtillämpningen är förfelad och påkallar därför en återgång till äldre strängare reaktionsformer, andra förmenar att de nya formerna utbyggda till åsyftad grad av effektivitet efter hand skall visa sig mäktiga att bryta den ogynnsamma utvecklingen.

Denna motsättning är måhända till någon del känslomässigt betingad. Väsentligen beror den dock säkerligen på olika uppfattningar om den ena eller andra reaktionsformens effektivitet. Den kan således väntas kvarstå så länge brottslighetens orsaker och medlen till dess bekämpande är höljda i samma dunkel som nu. För ett effektivt bekämpande av brottsligheten är därför ingenting angelägnare än en ingående undersökning av brottens orsaker.

Avsevärt arbete har visserligen redan ägnats detta spörsmål. Uppmärksamheten har emellertid därvid huvudsakligen varit inriktad på att klarlägga de personliga egenskaper i fråga om vilka brottslingen avviker från den laglydige medborgaren. Forskningen på detta område kan icke sägas ha nått synnerligen långt, bl. a. beroende på de grundläggande svårigheter, med vilka den psykologi, som är inriktad på studiet av olikheterna i det mänskliga beteendet, och den differentiella människokunskapen över huvud kämpar. För oss framstår det som mera angeläget, att de miljöfaktorer, som utövar inflytande på brottens omfattning, blir föremål för undersökning. Under den korta tidrymd, som förändringarna i nu förevarande avseende ägt rum, har nämligen anlagsfaktorerna inom folket utan tvivel varit oförändrade. Förändringarna i brottens frekvens står därför med säkerhet i orsakssammanhang med andra förskjutningar i den samhälleliga miljön. Till dessa hör till en början förändringarna i reaktionsformerna. Om verkningarna av dessa förändringar, liksom verkningarna av olika straffformer över huvud (affliktiva straff, frihetsstraff av växlande längd och stränghet, villkorlig dom med eller utan övervakning eller med olika former av övervakning) är man bristfälligt underrettad. De ekonomiska faktorernas roll kan till någon del avläsas ur brot-

tens variation med konjunkturväxlingarna. Beträffande brottens samband exempelvis med de folkliga värdeföreställningarna, med intensiteten av den religiöst eller profanetiskt underbyggda moralen, med folkbildningens höjd och med fritidssysselsättningarnas utformning har brottsforskningen hittills endast kunnat tillhandahålla allmänna förmodanden.

Inom vissa områden av samhällsforskningen, främst inom ekonomien, har det varit möjligt att vinna väsentligt ökad klarhet om sammanhangen genom att utnyttja nutida statistiska metoder, främst regressionsanalysen.

Starka skäl talar för att man i samma ordning söker komma de faktorer i den sociala miljön på spåren som betingar den allvarliga försämringen av det svenska kriminalläget. Det kan icke från början anses uteslutet, att det skulle kunna ske på grundval av indextal, som redan finns tillgängliga i svensk och andra europeiska länders statistik eller som med relativ lätthet låter sig framräknas. Om denna förmodan visar sig hållbar, torde undersökningen kunna genomföras inom en begränsad tidrymd. Skall undersökningen genomföras är det emellertid angeläget, att undersökningsplanen utarbetas med stor omsorg och att trygghet skapas för att alla de omständigheter beaktas som på olika håll förmenats ingå i orsakssammanhanget. Dess fastställande bör därför föregås av ingående överläggningar med företrädare för olika meningsriktningar.

Givetvis förutsättes, att undersökningens planläggning och genomförande icke bör få fördröja vidtagandet av sådana åtgärder, exempelvis utbyggandet av anstalter m. m., om vilkas oundgänglighet vid brottslighetens bekämpande någon meningsskiljaktighet icke råder.

Med stöd av vad som sålunda anförts får vi därför hemställa,

att riksdagen ville hemställa hos Kungl. Maj:t om förslag snarast möjligt till plan för en undersökning av de omständigheter i det svenska samhället som kan antagas ha orsakat det under senare tid särskilt beträffande ungdomsbrottsligheten förvärrade kriminalpolitiska läget.

Stockholm den 26 januari 1956

Bertil v. Friesen

Waldemar Svensson

John G. Löfroth

Olof Rylander

Bengt Sjölin

Eric Nelander

Hj. Åhman

A. Widén

Olof Johansson

Yngve Hamrin

Einar Rimmerfors

John R. Anderson

i Sundsvall

Folke Nihlfors

Ture Königson